

**ТАКМИЛИ НИЗОМИ
НИШОНДИҲАНДАҲОИ КАЛИДИИ
САМАРАНОКӢ БАРОИ АРЗӢБИИ
ФАӢОЛИЯТИ МАҚМОТИ ИҶРОИЯИ
ҲОКИМИЯТИ ДАВЛАТИИ
ВИЛОЯТИ СУҒД ДАР ТАТБИҚИ
СТРАТЕГИЯҲОИ МИНТАҚАВӢ**

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ
СИСТЕМЫ КЛЮЧЕВЫХ
ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ
(KPI) ДЛЯ ОЦЕНКИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ИСПОЛНИТЕЛЬНОГО ОРГАНА
ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ
СОГДИЙСКОЙ ОБЛАСТИ В
РЕАЛИЗАЦИИ РЕГИОНАЛЬНЫХ
СТРАТЕГИЙ**

**IMPROVING THE SYSTEM OF KEY
PERFORMANCE INDICATORS (KPI)
FOR ASSESSING THE ACTIVITIES OF
THE EXECUTIVE BODIES OF STATE
POWER OF THE SUGHD REGION IN
THE IMPLEMENTATION OF REGIONAL
STRATEGIES**

Шокирзода Шӯҳрат Усмон, дотсенти кафедраи назарияи иқтисодӣ ва менеҷменти МД «Донишқадаи байналмилалӣи Хуҷанд»-и МД «Донишгоҳи байналмилалӣи сайёҳӣ ва соҳибкорӣи Тоҷикистон»; **Олимзода Парвиз Боҳир**, ёвари ректори ДДҲБСТ (Хуҷанд, Тоҷикистон)

Шокирзода Шухрат Усмон, доцент кафедры экономической теории и менеджмента ГУ «Худжандский международный институт» ГУ «Международный университет туризма и предпринимательства Таджикистана»; **Олимзода Парвиз Боҳир**, помощник ректора ТГУПП (Худжанд, Таджикистан)

Shokirzoda Shuhrat Usmon, associate professor of the department of economic theory and management under the SI "Khujand International Institute" of the SI "International University of Tourism and Entrepreneurship of Tajikistan"; **Olimzoda Parviz Bohir**, assistant to the rector of the Tajik State University of Law, Business and Politics (Khujand, Tajikistan) **e-mail:** olimzoda.00@mail.ru

Масъалаҳои такмили низоми нишондиҳандаҳои калидии самаранокӣ (KPI) барои арзёбии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар вилояти Суғд баррасӣ шудаанд. Зарурати гузариш аз модели анъанавии идоракунии ба модели ҳадафманд асоснок намуда, нақши KPI ҳамчун абзори калидӣ дар таъмини рушди устувори минтақавӣ ва шаффофияти идоракунии таъкид шудааст. Динамикаи нишондиҳандаҳои демографӣ, сатҳи ишғол ва музди меҳнат дар вилояти Суғд дар солҳои 2020-2024 мавриди таҳлили омӯрӣ ва иқтисодӣ қарор гирифтаанд. Дар асоси таҳқиқот, истифодаи формулаҳои мушаххас барои андозагирии устувори демографӣ, маҳсулнокии меҳнат, музди меҳнати воқеӣ ва сифати институтсионалии идоракунии пешниҳод шудааст. Навовариш асосии кор дар таҳияи матритсаи сесатҳаи KPI (натиҷа, маҳсул, захира) ва пешниҳоди ҷорӣ намудани он дар заминаи платформаҳои «Ҳукумати электронӣ» ифода меёбад. Татбиқи ин пешниҳодҳо имкон медиҳад, ки робитаи мустақим байни ҳадафҳои стратегӣ ва натиҷаҳои воқеии иҷтимоию иқтисодӣ барқарор гардида, модели мазкур ҳамчун намуна барои дигар минтақаҳои Тоҷикистон истифода шавад.

Калидвожаҳо: нишондиҳандаҳои калидии самаранокӣ (KPI); матритсаи сесатҳаи KPI; вилояти Суғд; идоракунии ҳадафманд; рушди минтақавӣ; стратегия; самаранокӣ; ишғол; музди меҳнат; ҳукумати электронӣ

Анализируются вопросы совершенствования системы ключевых показателей эффективности (KPI) для оценки деятельности исполнительных органов государственной

власти Согдийской области. Обоснована необходимость перехода от традиционной модели управления к целевой модели, подчеркивается роль KPI как основного инструмента обеспечения устойчивого регионального развития и прозрачности управления. Проводится статистический и экономический анализ динамики демографических показателей, уровня занятости и заработной платы в Согдийской области за 2020-2024 годы. На основе исследования предлагается использование конкретных формул для измерения демографической устойчивости, производительности труда, реальной заработной платы и институционального качества управления. Основная новизна работы заключается в разработке трехуровневой матрицы KPI (результат, продукт, ресурс) и в предложениях по её внедрению на базе платформ электронного правительства. Реализация данных предложений позволит установить прямую связь между стратегическими целями и реальными социально-экономическими результатами, а также использовать данную модель в качестве эталона для других регионов Таджикистана.

Ключевые слова: Согдийская область; ключевые показатели эффективности (KPI); трехуровневая матрица KPI; целевое управление; региональное развитие; стратегия; эффективность; занятость; заработная плата; электронное правительство

The article analyzes issues related to improving the system of key performance indicators (KPIs) for evaluating the performance of executive state authorities in the Sughd Region. The necessity of transitioning from a traditional management model to a target-oriented model is substantiated, and the role of KPIs as a primary tool for ensuring sustainable regional development and management transparency is highlighted. A statistical and economic analysis is conducted regarding the trends in demographic indicators, employment levels, and wages in the Sughd Region from 2020 to 2024. Based on the study, the use of specific formulas is proposed to measure demographic sustainability, labor productivity, real wages, and the institutional quality of governance. The primary novelty of the work lies in the development of a three-level KPI matrix (outcome, output, and resource) and proposals for its implementation using e-government platforms. Implementing these proposals will make it possible to establish a direct link between strategic goals and actual socio-economic outcomes, as well as to use this model as a benchmark for other regions of Tajikistan.

Key-words: Sughd region; key performance indicators (KPI); three-level KPI matrix; target management; regional development; strategy; efficiency; employment; wages; e-government

Саҳми муаллифон:

Шокирзода Ш.У. - таҳияи консепсияи илмии мақола, муайян намудани мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, омӯзиши ва таҳлили асосҳои назариявӣ методологияи низоми нишондиҳандаҳои калидии самаранокӣ (KPI), таҳлили тамоюли нишондиҳандаҳои асосии иҷтимоию иқтисодии вилояти Суғд дар солҳои 2020-2024, таҳияи матритсаи сесатҳаи KPI;

Олимзода П.Б. - омӯзиши ва ҷамъбасти адабиёти илмии марбут ба мавзӯи таҳқиқот, ҷамъоварӣ ва мураттабсозии маводи оморӣ, иштирок дар таҳлили нишондиҳандаҳои иҷтимоию иқтисодии вилояти Суғд.

Дар шароити муносири рушди иқтисоди миллӣ ва таҳкими нақши идоракунии давлатӣ, масъалаи баланд бардоштани самаранокии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ба яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати давлатӣ табдил ёфтааст, зеро маҳз сатҳи самаранокии идоракунии имконияти таъмини рушди устувори иҷтимоию иқтисодӣ, истифодаи оқилонаи захираҳои маҳдуди молиявӣ инсонӣ ва қонеъ гардонидани ниёзҳои рӯзафзуни иҷтимоии аҳолиро муайян менамояд.

Тачрибаи ҷаҳонӣ собит месозад, ки дар шароити афзоиши рақобат байни минтақаҳо, мураккаб гардидани равандҳои иҷтимоию иқтисодӣ ва болоравии интизориҳои ҷомеа нисбат ба сифати хизматрасониҳои давлатӣ, моделҳои анъанавии идоракунии равандӣ қобилияти таъмин намудани натиҷаҳои устуворро аз даст дода, зарурати гузариш ба модели идоракунии ҳадафманд ба миён меояд.

Моделҳои мазкур ба арзёбии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ на аз рӯи ҳаҷм ва шакли қорҳои иҷрошуда, балки аз рӯи дараҷаи ноилшавӣ ба натиҷаҳои мушаххас, андозашаванда ва аз лиҳози иҷтимоӣ аҳамиятнок асос ёфта, истифодаи низомии нишондиҳандаҳои калидии самаранокӣ (КРІ) ҳамчун воситаи асосии мониторинг, таҳлил ва қабули қарорҳои идоракунии дар асоси далелҳо пешбинӣ менамояд, ки дар маҷмӯъ ба баланд бардоштани шаффофият, масъулиятшиносӣ ва самаранокии сиёсати давлатӣ мусоидат мекунад [2, с. 17].

Идоракунии ҳадафманд дар навбати худ истифодаи васеи низомии нишондиҳандаҳои калидии самаранокиро тақозо менамояд, зеро маҳз тавассути ин низом имкон фароҳам меояд, ки ҳадафҳои стратегӣ ба маҷмӯи нишондиҳандаҳои мушаххас, андозашаванда ва муқоисашаванда табдил дода шаванд. Нишондиҳандаҳои калидии самаранокӣ (КРІ) ҳамчун абзори методологии идоракунӣ ба арзёбии фаъолияти мақомоти давлатӣ на аз рӯи ҳаҷми фаъолият ё иҷрои расмиёти маъмурӣ, балки аз рӯи натиҷаҳои воқеии иҷтимоию иқтисодӣ равона гардида, сатҳи иҷрои стратегияҳо ва барномаҳои рушди иҷтимоию иқтисодиро ба таври объективӣ муайян менамоянд [3, с. 41].

Истифодаи КРІ заминаи мегузорад, ки самаранокии қарорҳои идоракунӣ дар динамика таҳлил шуда, робитаи мустақим байни захираҳои истифодашуда, тадбирҳои андешида ва натиҷаҳои бадастомада ошкор гардад. Ҳамзамон, татбиқи низомии КРІ ба баланд бардоштани шаффофият, ҳисоботдиҳӣ ва масъулияти мақомоти давлатӣ мусоидат намуда, барои тақмили механизмҳои банақшагирӣ, мониторинг ва назорати татбиқи стратегияҳо ва барномаҳои рушд заминаи устувори илмӣ ва амалиро фароҳам меорад.

Вилояти Суғд яке аз минтақаҳои калидии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шумор рафта, бо назардошти иқтисодии баланди саноатӣ, захираҳои меҳнатӣ ва мавқеи мусоиди ҷуғрофӣ дар ташаккули нишондиҳандаҳои асосии иҷтимоию иқтисодии кишвар сатҳи назаррас мегузорад. Ин вилоят дар ҳаҷми истеҳсолоти саноатӣ, сатҳи шуғли аҳоли, ташаккули даромадҳои бучетӣ ва рушди инфрасохтори иҷтимоӣ мавқеи пешсафро ишғол намуда, ҳамчун яке аз марказҳои муҳими рушди минтақавӣ баромад мекунад [1, с. 19].

Бинобар ин, самаранокии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Суғд ба сатҳи рушди иҷтимоию иқтисодии ҳуди минтақа, ҳамчунин ба устувории иқтисоди миллӣ ва татбиқи ҳадафҳои стратегияи рушди кишвар таъсири бевосита мерасонад. Дар ҷунин шароит, арзёбии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоят тавассути низомии КРІ-и тақмилёфта аҳамияти хос касб намуда, шароит фароҳам меоварад, ки иҷрои стратегияҳо ва барномаҳои рушди минтақавӣ ба таври объективӣ, далелнок ва муқоисашаванда арзёбӣ гардад. Бо дарназардошти нақши низомсозии вилояти Суғд дар иқтисоди миллӣ, татбиқи ҷунин раванди арзёбӣ аҳамияти минтақавӣ ва умумимиллӣ дошта, метавонад ҳамчун модели намунавӣ барои дигар минтақаҳои ҷумҳурӣ истифода шавад.

Дар назарияи идоракунии давлатӣ КРІ маҷмӯи нишондиҳандаҳои андозашаванда мебошад, ки сатҳи ноилшавӣ ба ҳадафҳои стратегиро инъикос менамояд. Ба андешаи муҳаққиқон, КРІ бояд принципҳои SMART (мушаххас, андозашаванда, дастрас, мувофиқ ва маҳдуд ба вақт)-ро риоя намояд [4, с. 63].

Дар идоракунии минтақавӣ КРІ бояд хусусияти комплексӣ дошта, нишондиҳандаҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ, молиявӣ ва инфрасохториро дар бар гирад. Раванди зикргардида заминаи мегузорад, ки фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ аз рӯи нишондиҳандаҳои

иктисодӣ ва аз рӯи таъсири иҷтимоии қарорҳои қабулшуда арзёбӣ карда шавад [2, с. 29].

Нишондиҳандаҳои демографӣ ҳамчун асоси ташаккули захираҳои меҳнатӣ ва талаботи иҷтимоӣ аҳамияти калидӣ доранд. Маълумоти Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон гувоҳӣ медиҳад, ки вилояти Суғд дар байни минтақаҳои ҷумҳурӣ аз рӯи шумораи аҳолии мавқеи пешсафрро ишғол менамояд (ҷадвали 1):

Аз нигоҳи КРІ, устувории демографӣ ва баҳодиҳии самаранокии сохторҳои маҳаллӣ заминаи рушди иқтисодӣ ва тавсеаи бозори меҳнатро фароҳам меорад [6, с. 112].

Ҷадвали 1- Шумораи аҳолии вилояти Суғд

Солҳо	2020	2021	2022	2023	2024
Аҳоли, ҳаз.нафар	5304	5193	5080	5077	5329

Манбаъ: [1, с. 292].

Таҳлили динамикаи ҷадвали 1 собит менамояд, ки тайи солҳои 2020-2023 тамоюли коҳиши нисбии шумораи аҳоли ба назар мерасад. Ин раванд пеш аз ҳама бо муҳоҷирати меҳнатӣ ва тағйирёбии сохтори синнусолии аҳоли вобаста мебошад. Бо вучуди ин, афзоиши аҳоли дар соли 2024 дарак медиҳад, ки чораҳои давлатии иҷтимоӣ, аз ҷумла беҳтарсозии шароити зиндагӣ ва дастгирии оилаҳо, натиҷаҳои мусбат ба бор овардаанд.

Аз нигоҳи КРІ, устувории демографӣ метавонад ҳамчун нишондиҳандаи самаранокии сиёсати иҷтимоии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоят истифода гардад, зеро афзоиши аҳоли заминаи рушди иқтисодӣ ва тавсеаи бозори меҳнатро фароҳам меорад [3, с. 52].

Нишондиҳандаи устувории демографӣ бо формулаи зерин ифода карда мешавад:

$$Ds = \frac{N_{birth} - N_{death} \pm M_{net}}{P_{total}} \times 100$$

Дар ин ҷо:

M_{net} – салдои муҳоҷират;

P_{total} – шумораи умумии аҳоли (масалан 5329 нафар дар соли 2024).

Нишондиҳандаи мазкур имкон фароҳам меорад, ки таъсири муҳоҷират ба иқтисодии захираҳои меҳнати вилоят дақиқ арзёбӣ шавад.

Бозори меҳнат яке аз самтҳои асосии татбиқи стратегияҳои минтақавӣ ба ҳисоб меравад. Шумораи шахсони машғул дар иқтисодиёт бевосита нишон медиҳад, ки сиёсати рушди иқтисодӣ ва дастгирии соҳибкорӣ то чӣ андоза самаранок мебошад (ҷадвали 2).

Ҷадвали 2 - Шумораи шахсони машғули кор дар иқтисоди вилояти Суғд

Солҳо	2020	2021	2022	2023	2024
Машғулон, нафар	18151	17854	17972	17585	18475

Манбаъ: [1, с. 223].

Тавре ки аз маълумоти ҷадвали 2 бармеояд, тули солҳои 2021-2023 коҳиши муайяни шумораи аҳолии машғул дар иқтисодиёти вилояти Суғд ба мушоҳида мерасад, ки ин раванд метавонад натиҷаи маҷмуи омилҳои беруна ва дохилӣ бошад. Аз ҷумла, тағйироти номусоиди конъюнктураи иқтисодии минтақавӣ, коҳиши ғайрифаъолияти баъзе соҳаҳои истеҳсоли, маҳдуд гардидани имкониятҳои соҳибкорӣ, инчунин таъсири пандемияи COVID-19 ба бозори меҳнат боиси паст гардидани сатҳи шуғл гардидааст. Омилҳои мазкур ба коҳиши ҷойҳои корӣ ва афзоиши ноустувории шуғл ва муҳоҷирати меҳнатӣ мусоидат намудаанд. Бо вучуди ин, афзоиши шумораи машғулон дар соли 2024 аз устувор гардидани вазъии иқтисодӣ ва самаранокии чораҳои андешидаи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар самти ғайрифаъолсозии бозори меҳнат, дастгирии соҳибкории хурду миёна, татбиқи барномаҳои давлатии шуғли аҳоли ва таъсиси ҷойҳои нави корӣ дарак медиҳад. Натиҷаҳои таҳлил тасдиқ менамояд, ки сиёсати идоракунии минтақавӣ тадриҷан хусусияти ҳадафманд пайдо намуда,

заминаи мусоид барои барқарорсозӣ ва рушди устувори бозори меҳнат фароҳам меорад.

Дар низоми нишондиҳандаҳои калидии самаранокӣ (KPI) нишондиҳандаи шуғл метавонад ҳамчун яке аз меъёрҳои асосӣ ва интегралӣ барои арзёбии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар сатҳи маҳаллӣ истифода шавад, зеро маҳз сатҳи шуғли аҳоли натиҷаи мустақими сиёсати иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва соҳибкории минтақавиро инъикос менамояд [4, с. 88].

Арзёбии фаъолияти мақомоти маҳаллӣ дар самти таъсиси ҷойҳои нави корӣ ва рушди соҳибкории хурду миёна тавассути ин нишондиҳанда шароит фароҳам меоварад, ки самаранокии тадбирҳои андешидашуда оид ба дастгирии бахши хусусӣ, ҷалби сармоягузорӣ, рушди инфрасохтори истеҳсолӣ ва татбиқи барномаҳои давлатии шуғли аҳоли ба таври объективӣ муайян карда шавад. Ҳамзамон, дохил намудани нишондиҳандаи шуғл ба низоми KPI ба мақомоти маҳаллӣ заминаи мусоид фароҳам меорад, то ки робитаи мустақим байни қарорҳои идоракунии, истифодаи захираҳои молиявӣ ва натиҷаҳои воқеии иҷтимоиро муайян намуда, сиёсати рушди соҳибкории хурду миёна ва таъсиси ҷойҳои кориро ба модели ҳадафманд мутобиқ намоянд.

Барои муайян кардани мутаносибии афзоиши шумораи машғулон дар соли 2024 (18475 нафар) ба рушди иқтисодӣ, формулаи зилл истифода бурда мешавад:

$$Kme = \frac{\Delta L}{\Delta GRP}$$

Дар ин ҷо:

ΔL — суръати афзоиши шумораи машғулон (%);

ΔGRP — суръати афзоиши маҷмуи маҳсулоти минтақавӣ (MMM)

Агар $Kme < 1$ бошад, ин маънои онро дорад, ки рушди иқтисодӣ аз ҳисоби маҳсулнокии меҳнат ва зиёд кардани шумораи коргарон ба даст омадааст.

Музди меҳнат яке аз нишондиҳандаҳои муҳимтарини сатҳи зиндагии аҳоли ба ҳисоб рафта, ҳамчун манбаи асосии даромади аксари аҳоли қобилияти қонеъ гардонидани ниёзҳои иҷтимоӣ, таъмини амнияти иқтисодии хонаводаҳо ва ташаккули сатҳи некуаҳволиро муайян менамояд [1, с. 310].

Дар баробари ин, сатҳи музди меҳнат бевосита натиҷаи рушди иқтисодӣ, самаранокии фаъолияти соҳаҳои истеҳсолӣ, маҳсулнокии меҳнат ва сиёсати давлатии танзими даромад мебошад. Афзоиши устувори музди меҳнат, одатан, нишондиҳандаи мусбати рушди иқтисодӣ, васеъ гардидани иқтидори истеҳсолӣ ва беҳтар шудани шароити бозори меҳнат ба ҳисоб рафта, ҳамзамон ба коҳиши сатҳи камбизоатӣ, баланд бардоштани қобилияти харидории аҳоли ва таҳкими суботи иҷтимоӣ мусоидат менамояд. Аз ин лиҳоз, нишондиҳандаи музди меҳнат дар низоми нишондиҳандаҳои калидии самаранокӣ (KPI) метавонад ҳамчун меъёри муҳими арзёбии натиҷабахшии сиёсати иҷтимоию иқтисодии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ истифода гардад (ҷадвали 3).

Ҷадвали 3 - Музди миёнаи номиналии моҳона дар вилояти Суғд

Сол	2020	2021	2022	2023	2024
Сомонӣ	1393,8	1540,8	1760,3	2013,1	2310,2

Манбаъ: [1, с. 310].

Аз додаҳои ҷадвали 3 бармеояд, ки музди меҳнат дар вилояти Суғд дар давраи таҳлилшаванда тамоюли устувори афзоиширо қасб намудааст, ки ин раванд пеш аз ҳама натиҷаи рушди тадриҷии соҳаҳои истеҳсолӣ, болоравии маҳсулнокии меҳнат ва татбиқи чораҳои давлатӣ дар самти тақмили сиёсати музди меҳнат мебошад. Афзоиши қариб 1,7 маротиба дар солҳои мавриди таҳлил собит месозад, ки иқтидори иқтисодии минтақа тақвият ёфта, имкониятҳои молиявии корхонаҳо ва ташкилотҳо барои баланд бардоштани сатҳи пардохти меҳнат васеъ гардидаанд. Ҳамзамон, ин тамоюл нишон медиҳад, ки

фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар самти танзими бозори меҳнат ва дастгирии рушди иқтисодӣ то андозае самаранок амалӣ мегардад.

Барои ислоҳи нишондиҳандаҳои номиналӣ ва муайян кардани сатҳи воқеии зиндагӣ, истифодаи формулаи индекси музди меҳнати воқеӣ (I_{rw}) тавсия дода мешавад:

$$I_{rw} = \frac{I_{nw}}{I_{cp}} \times 100$$

Дар ин ҷо:

I_{nw} — индекси музди меҳнати номиналӣ (нисбати соли қаблӣ);

I_{cp} — индекси нархҳои истеъмолий (таваррум).

Бо вучуди ин, таҳлили муқоисавии сатҳи музди меҳнат нишон медиҳад, ки бо дарназардошти суръати афзоиши арзиши зиндагӣ, таваррум ва сатҳи ниёзҳои иҷтимоии аҳоли, нишондиҳандаи музди меҳнат ҳанӯз ҳам ниёз ба тақмили минбаъдаи сиёсати даромадро дорад. Ҳолати мазкур зарурати тақвияти чораҳои иловагиро дар самти баланд бардоштани маҳсулнокии меҳнат, рушди соҳаҳои даромаднокии иқтисод, ҳавасмандгардонии соҳибкорӣ ва тақмили механизмҳои танзими музди меҳнат тақозо менамояд.

Сатҳи музди меҳнат метавонад ҳамчун яке аз нишондиҳандаҳои муҳимми низоми КРІ барои арзёбии натиҷабахшии сиёсати иҷтимоию иқтисодии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Суғд истифода гардад. [2, с. 74].

Бо вучуди афзоиши номиналии музди меҳнат, ки дар ҷадвали 3 инъикос ёфтааст, барои арзёбии дақиқи сатҳи зиндагӣ зарур аст, ки нишондиҳандаи музди меҳнати воқеӣ бо назардошти индекси нархҳои истеъмолий (ИНИ) ба инобат гирифта шавад. Таҳлили муқоисавӣ нишон медиҳад, ки суръати афзоиши музди меҳнат дар вилояти Суғд нисбат ба минтақаҳои ҳамсоя устувор буда, саҳми он дар ташаккули иқтисодии харидории аҳоли калидӣ боқӣ мемонад. Ин тақозо мекунад, ки дар низоми КРІ рақамҳои номиналӣ, нишондиҳандаҳои бо таваррум тасҳеҳёфта ворид карда шаванд.

Таҳлили омории нишондиҳандаҳои иҷтимоию иқтисодӣ гувоҳӣ медиҳад, ки дар вилояти Суғд, новобаста аз ба қайд гирифта шудани як қатор тамоюлҳои мусбати рушд дар соҳаҳои асосии иқтисодиёт, бозори меҳнат ва сатҳи зиндагии аҳоли дар самти арзёбии самаранокии идоракунии минтақавӣ ҳанӯз ҳам боқӣ мемонанд. Аз ҷумла, набудани низоми мукамал, ҳамгиро ва ҳадафманди нишондиҳандаҳои калидии самаранокӣ (КРІ) боиси маҳдуд гардидани имкониятҳои мониторинги доимӣ, таҳлили муқоисавӣ ва арзёбии объективии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии маҳаллӣ мегардад.

Дар чунин шароит, арзёбии фаъолияти мақомоти маҳаллӣ бештар хусусияти формалӣ касб намуда, робитаи мустақими байни ҳадафҳои стратегӣ, захираҳои истифодашуда ва натиҷаҳои воқеии иҷтимоию иқтисодиро пурра инъикос намекунад. Ин ҳолат, дар навбати худ, зарурати ташаккули низоми КРІ-и тақмилёфтгаро тақозо менамояд, ки ба маълумоти омории боэътимод асос ёфта, дар асоси далелҳои имконияти қабули қарорҳои идоракунӣ ва баланд бардоштани самаранокии сиёсати минтақавиро фароҳам оварад [3, с. 96].

Барои гузариш аз арзёбии сурӣ (формалӣ) ба идоракунии ҳадафманд, пешниҳод мегардад, ки нишондиҳандаҳои самаранокии мақомоти иҷроияи вилоят ба се сатҳи тақсим карда шаванд (расми 1):

Расми 1 - Матрицаи тақмилёфтаи КРІ

Категорияи КРІ	Нишондиҳандаҳои калидӣ	Ҳадафи стратегӣ
Натиҷа	Сатҳи камбизоатӣ ва дарозии умри аҳоли	Беҳтарсозии некуахлоқии иҷтимоӣ
Маҳсул	Миқдори корхонаҳои нави саноатӣ ва ҷойҳои корӣ	Рушди иқтисодии истеҳсолии минтақа

Захиравӣ	Ҳаҷми сармоягузори мустақим ва хароҷоти бучетӣ	Истифодаи оқилонаи захираҳои молиявӣ
----------	---	---

Таҳияи муаллиф

Ташаккули низоми КРІ-и такмилёфта бояд дар заминаи платформаҳои «Ҳукумати электронӣ» сурат гирад. Ин имкон медиҳад, ки маълумоти омори ба таври автоматӣ ҷамъоварӣ шуда, ҳаҳоҳои инсонӣ коҳиш ёбанд, мониторинги доимии иҷрои стратегияҳои минтақавӣ дар речаи вақти воқеӣ таъмин гардад, робитаи мустақим байни натиҷаҳои КРІ ва низоми ҳавасмандгардонии кадрҳои идоракунии барқарор карда шавад [5, с. 45].

Нишондиҳандаи зерин, барои андозагирии сифати идоракунии институтсионалӣ истифода мешаванд:

$$CSI = \sum_{i=1}^n (W_i \times S_i)$$

Дар ин ҷо:

S_i – баҳои миёнаи қаноатмандии аҳоли аз соҳаи муайян (масалан тандурустӣ, маориф, роҳҳо) аз 1 то 10;

W_i – вазни (аҳамияти) соҳаи мазкур дар стратегияи рушди минтақа.

Ҳамин тариқ, такмили низоми нишондиҳандаҳои калидии самаранокӣ барои мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Суғд яке аз шартҳои асосӣ ва зарурии баланд бардоштани самаранокии татбиқи стратегияҳо ва барномаҳои рушди минтақавӣ ба ҳисоб меравад. Ташаккули чунин низом имкон медиҳад, ки фаъолияти мақомоти маҳаллӣ аз мавқеи ҳадафманд арзёбӣ гардида, робитаи мустақим байни ҳадафҳои стратегӣ, вазифаҳои барномавӣ ва натиҷаҳои воқеии иҷтимоию иқтисодӣ муайян карда шавад.

Истифодаи маълумоти омории дақиқ ҳамчун пойгоҳи иттилоотии бозътимод барои асоснок намудани нишондиҳандаҳои пешниҳодшуда заминаи мустаҳкамаи илмӣ ва амалӣ фароҳам оварда, дараҷаи обьективият ва муқоисашавии арзёбиҳоро дар динамика таъмин менамояд.

Татбиқи низоми КРІ-и такмилёфта, дар навбати худ, ба баланд бардоштани сатҳи шаффофият, ҳисоботдиҳӣ ва масъулиятшиносии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ мусоидат намуда, барои қабули қарорҳои идоракунии дар асоси далелҳо ва истифодаи самаранокӣ захираҳо шароити мусоид муҳайё месозад.

Нишондиҳандаи самаранокии рақамикунонӣ бо формулаи зерин ифода карда мешавад:

$$E_{dig} = \frac{T_{manual} - T_{auto}}{T_{manual}} \times 100$$

Дар ин ҷо:

T_{manual} – вақти сарфшуда барои ҷамъоварии маълумоти КРІ ба таври дастӣ;

T_{auto} – вақти сарфшуда тавассути платформаи «Ҳукумати электронӣ».

Формулаи мазкур коҳиши таъсири омили инсонӣ ва суръати қабули қарорҳои идоракунии ифода мекунад.

Дар маҷмӯъ, татбиқи чунин раванди арзёбӣ, метавонад ҳамчун омили муҳимми таъмини рушди устувори иҷтимоию иқтисодии вилояти Суғд бошад ва имконияти истифодаи онро ҳамчун модели намунавӣ барои дигар минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон низ фароҳам оварад.

Дар ниҳоят, татбиқи ин пешниҳодҳо ва ворид намудани матритсаи сесатҳаи КРІ шароит фароҳам меоварад, ки вилояти Суғд мавқеи пешсафи худро дар иқтисоди миллӣ ҳифз намояд ва модели самаранокӣ идоракунии барои дигар минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод созад.

ПАЙНАВИШТ:

1. *Агентии овори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Овори солонаи Ҷумҳурии Тоҷикистон - 2025.* – Душанбе, 2025. – 520 с.
2. *Ансофф И. Стратегическое управление.* – Москва: Экономика, 2019. – 358 с.
3. *Каплан Р., Нортон Д. Сбалансированная система показателей.* – Москва: Олимп-Бизнес, 2020. – 320 с.
4. *Друкер П. Эффективное управление.* – Москва: Вильямс, 2018. – 304 с.
5. *OECD. Measuring the Digital Transformation: A Roadmap for the Future.* Paris: OECD Publishing, 2019. - 215 p.
6. *European Commission. Regional Policy and Performance Measurement.* Brussels, 2022. - 184 p.

REFERENCES:

1. *Statistic Agency under the President of Tajikistan Republic. Annual statistic of Tajikistan Republic.* - 2025. - Dushanbe: 2025. - 520 pp.
2. *Ansoff I. Strategic Management.* Moscow: Economica, 2019. - 358 pp.
3. *Druker P. Effective Management.* - Moscow: Williams, 2018. – 304 pp.
4. *European Commission. Regional Policy and Performance Measurement.* Brussels, 2022. - 184 pp.
5. *Kaplan R., Norton D. Balanced Indicator System.* - Moscow: Olymp-Business, 2020. – 320 pp.
6. *OECD. Measuring the Digital Transformation: A Roadmap for the Future.* Paris: OECD Publishing, 2019. - 215 pp.